

Osztatlan tanárképzés ZÁRÓVIZSGA szakmai komplex tételek

1. Vizuális kommunikáció. Vizuális nyelvtan

Tartalom

Formáltság, formátlanság, látvány és vizuális élmény, aktív, dinamikus látás. Vizuális megismerés. A vizuális kommunikáció, mint kommunikációs modell, szemiotika, vizuális közlés, ábrázolás, kifejezés, transzpozíció, redukció, szelekció, kompozíció és absztrakció. Analízis, szintézis, a képek optikai elemei. A vizuális közlés egyezményes és egyéni rendszere. Primer, direkt, indirekt és személyes közlések. A konvenciók logikai rendszere. Kifejezésmódok. Látvány-nyelvtan. Vizuális-esztétikai gondolkodás. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák.

2. Térábrázolás a művészetekben.

A perspektíva és rajz.

Tartalom:

A tér ábrázolásának szükségessége, igénye. Térbeli formák ábrázolása síkfelületen. A takarás, mint a tér jelzése. A tér ábrázolásának története: az őskor térnélkülisége, az egyiptomi művészet térjelzései (időszalagok, vetületek), a görög geometria, a római tapasztalati perspektíva, a bizánci fordított perspektíva, a középkor axonometrikus jellegű térábrázolása, a reneszánsz perspektíva, levegő perspektíva, a barokk illuzionista térábrázolása, posztimperszionizmus, kubizmus, metafizikus festészet. Korunk pruláris térváltozatai. A térábrázolás konvenciói. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák.

3. Fény és a színek szerepe a művészetben.

A festészet / grafika anyagai és műfajai

Tartalom:

A fény szerepe a formák érzékelésében (tónus, fényfajták, árnyékok keletkezése és árnyékfajták). A színlátás fizikai és fiziológiai jellemzői. A színlátás hibái. A színek pszichikai hatása, a színek kifejezőereje színszimbolika. Színkeverés fajtái (additív és szukcesszív). Színkontrasztok, színharmóniák. Színrendszerek (Goethe, Oswald, Itten, Nemcsics színrendszerei). Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák. Festészeti/grafikai lehetőségek, anyagok, műfajok, technikák. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák.

4. Emberábrázolás a művészetben.

Anatómia.

Tartalom:

Az emberi test felépítése. A csontváz, az ízületek fajtái. Izomrendszer. Mozgás. Akt a művészetben. Lélekábrázolás, kifejezés. Emberi viszonyok: gesztus, mimika, nonverbális kommunikáció. Stílustörténet.

5. Térbeli művészetek.

Plasztika, szobrászati műfajok, formaalkotás

Tartalom

Térbeli lehetőségek, ábrázolás, makett, modellezés. Struktúrák. Térbeli konvenciók (a valós 3 d-s ábrázolás). Tér és idő összefüggései. Plasztikai műfajok. A szobrászat anyagai, műfajai, technikái. Dombormű, kiplasztika, körplasztika, assamblage, installáció, enviroment, landart, monumentális szobrászat, érem, plakett, faragás, öntés, konstrukció, ready-made, object, pszeudotárgy. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák.

6. Nem ábrázoló művészet: nonfiguratív-, absztrakt-, és dekoratív művészet

Tartalom:

7. Vizuális kommunikáció.

A vizuális nyelv alapelemei.

Tartalom

Pont, vonal, folt, textúra, faktúra, struktúra, ritmus, arány, szimmetria, irány, egyensúly, kompozíciós formák, stiláris kompozíciók, korok jellemző kompozíciói. Alak és forma összefüggése, formafejlődés. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák. Festészeti/grafikai lehetőségek, anyagok, műfajok, technikák. Rajz.

8. Tárgy- és környezetkultúra.

Környezetalakítás

Tartalom

Az ember környezete és kultúrája. Makro környezet: az épített környezet és természeti környezet. Ítelepülés (város, falu, szórványok, tanyák). Városképek elemzése. Városkép meghatározó épületek. Településszerkezet meghatározó részei, történetisége. A város „szövege”. Utcák, terek, központok, alközpontok. A funkció és az esztétika kapcsolata a közterületeken, infrastruktúra, utcabútorok. A szlömösödés problémái, visszafordíthatatlansága. Graffiti, street art - korunk művészete, rongálás. Parkok, kertek, zöldsávok, „zöld” házak, ökoházak, lakótelepek, lakóparkok. A tárgy fogalma, rendszerezése, funkciói. Használati és dísz tárgyak, tárgykultuszok, tárgyak hierarchiája. A tárgykészítés történetisége, munkamegosztás, kézműipar, manufaktúra, gyár. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák.

9. Funkcionális művészet, építészet, design.

Iparművészet, népi iparművészet

Tartalom

Építészeti térszemlélet, stílus- és kortörténet. Triliton, aedícula (szbhumán, szemantik, domestic, settlement építészet. (elemi-, műépítészet). Népi építészet. Épülettípusok. Neves építészeti és alkotásai. Az iparművészet fogalma, műfajai. A képző- és iparművészet stílusainak összefüggései. Art and crafts (kézművesség, design). Ipari formatervezés, gyáripar, sorozatgyártás művészi lehetőségei. Neves iparművészek. Bútor, könyv, kerámia, porcelán, üveg, fémművesség, ötvösség, tűzzománc, textil, ruha, divat. Művészeti, művészettörténeti és gyakorlati példák.

10. Nem művészi (tudományos, műszaki, informatív) ábrázolás lehetőségei

Tartalom:

Ábrázoló geometria, mérhetőség, méretarány, léptés, térkép, tervrajzok, metszet, alaprajz, nézet és vetületei, axonometrikus ábrázolás, látványrajz, szerkesztő távlatlan. Építészeti, gépészeti szabványok, egyszerűsített méretarányos rajzok, magyarázó ábrák (szelekció, redukció).

11. Az írás (betűk, számok, jelek) a művészetekben.

Tipográfia, kiadványok

Tartalom:

Betűírás, tervezőgrafika, tipográfia. Betűk, számok a képzőművészetben. A kommunikációs jelek. Kiadványok fajtái, jellemzői. Az írás kialakulása. Hieroglif-, kép-, szótagírás, ékírás, kínai, japán. Betűtörténet. Tekercsek, pergamenek, könyv. Betűtípusok, betűfajták. Kurzív. minuscule, illusztrált kódex, számmisztika. Kisgrafika, ex libris, meghívó, plakát. Könyvművészet, művészkönyv, illusztráció.

12. Fotó és mozgókép a művészetben.

Digitális képalkotás

Tartalom:

A technikai képalkotás közös vonásai. Fotó, mint állóképek. Fotótörténet, a fotó műfaji sajátosságai. Film, szerzői film, video, video-installáció, digitális mozgókép, animáció (2D és 3D). Számítógépes művészet. Virtuális valóság. Multimédia, interaktív, mass média, mixed média.

13. A tömegkommunikáció médiumai, esztétikája.

A képek hatásmechanizmusa és a reklám.

Tartalom:

A tömegkommunikáció vizuális területei, médiumai. A média, mint nyilvános vizualitás. A média sajátos esztétikája. Nyomtatott, TV, számítógép, internet, telefon. Reklám.

14. Múzeumok, galériák, műemlékek.

Műelemzés, befogadás. Kiállítás rendezés

Tartalom:

Megismerés, befogadás. Kiállítás látogatás. Kiállítás rendezés. Műelemzés, műemlékvédelem. Művészeti intézmények, egyesületek. Kortárs galériák, biennálék, art-expo. Múzeumok, gyűjtemények. Magyarország múzeumai.

15. Művészeti ágak kapcsolódása, társművészetek.

Műfajközi (intermediális) irányzatok.

Tartalom:

Képzőművészet, film, zene, színház. Intermédia. Képersek. Az irodalom új műfajai. Mail-art. Akcióművészet: happening, performance, bécsi akcionisták.

Tanári Záróvizsga

Rajz – vizuális kultúra tanár - Osztatlan tanárszak, 8 féléves, nappali képzés

PEDAGÓGIA TÉTELSOR

1. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

Kulcsszavak

Énfejlődés; szocializáció: családi és intézményes nevelés; tanulási nehézség, diszlexia; hátrányos helyzet; magatartási probléma

Irodalom

Solymosi, K. (2004). Fejlődés és szocializáció. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 29–50). Budapest: Osiris Kiadó.

Solymosi, K. (2004). A családi szocializáció jellemzői. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 74–94). Budapest: Osiris Kiadó.

Séra, L. & Bernáth, L. (2004). Az iskolai tanulásra való készenlét, speciális tanulási nehézségek. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 265–278). Budapest: Osiris Kiadó.

Felleginé, T. A. (2004). Problémás tanulók, okok és megoldási javaslatok. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 472–495). Budapest: Osiris Kiadó.

2. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

Kulcsszavak

Az osztály, mint csoport, csoportfolyamatok, feladatvégzés csoportban; normák és normaszegés; népszerűség és elutasítás; versengés és együttműködés

Irodalom

N. Kollár, K. (2004). A társas kapcsolatok, személyközi vonzalom és a csoportfolyamatok. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Szerk.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 279–309). Budapest: Osiris Kiadó.

N. Kollár, K. (2004). Normaalakulás, engedelmesség és csoporthoz igazodás. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Szerk.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 310–323). Budapest: Osiris Kiadó.

N. Kollár, K. (2004). Feladatvégzés csoportban, versengés és együttműködés. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Szerk.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 324–349). Budapest: Osiris Kiadó.

3. Szakmódszertani és szaktárgyi tudás

Kulcsszavak

Ismeretek elsajátítása, megértés; tudástranszfer; képességek fejlesztése, taneszközök típusai és alkalmazásuk a szaktárgyak oktatásában

Irodalom

Csapó, B. (2003). *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése* (pp. 13–111). Budapest: Akadémiai Kiadó.

Korom, E. (2005). *Fogalmi fejlődés és fogalmi váltás* (pp. 82–106, 169–178). Budapest: Műszaki Kiadó.

Molnár, Gy. (2011). Az információs-kommunikációs technológiák hatása a tanulásra és oktatásra. *Magyar Tudomány*, 171(9), 1038–1047. <http://www.matud.iif.hu/2011/09/03.htm>

Molnár, Gy. (2006). *Tudástranszfer és komplex problémamegoldás* (pp. 14–44, 45–80). Budapest: Műszaki Kiadó.

4. A pedagógiai folyamat tervezése

Kulcsszavak

Alaptanterv, kerettanterv, pedagógiai program és helyi tanterv; tanmenet, tematikus tervezés, óravázlat, foglalkozásterv; tanulási eredmény

Irodalom

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. 10635. 111/ 2012. (VI. 4.) Korm. Rendelet. https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1200110.kor <http://ofi.hu/nemzeti-alaptanterv>

Kotschy, B. (2003). Az iskolai oktatómunka tervezése. In Falus, I. (Ed.), *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz* (pp. 468–486). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch18.html

Molnár, E. K. & Vígh, T. (2015). *A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai*. Szeged: SZTE [ePUB] http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tantervelmlet_s_a_pedagogiai_rtkels_alapjai/ 1.–6. fejezet

5. A tanulás támogatása, szervezése és irányítása

Kulcsszavak

A tanulás támogatása; önszabályozott tanulás; tanulóközpontú tanulási környezet; motivációelméletek, a motiváció és az érdeklődés fejlesztési lehetőségei; adaptív tanulásszervezés; nevelés-oktatási stratégiák, módszerek

Irodalom

D. Molnár, É. (2013). *Tudatos fejlődés. Az önszabályozott tanulás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 21–41.

Falus, I. (2003). Az oktatás stratégiai és módszerei. In Falus, I. (2003) (Ed.), *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához* (pp. 243–296). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Józsa, K. & Fejes, J. B. (2010). A szociális környezet szerepe a tanulási motiváció alakulásában: a család, az iskola és a kultúra hatása. In Zsolnai, A. & Kasik, L. (2010) (Eds.), *A szociális kompetencia fejlesztésének elmélete és gyakorlata* (pp. 134–162). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

6. A pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése

Kulcsszavak

A pedagógiai értékelés típusai (funkciói), viszonyítási alapjai; a pedagógiai értékelés módszerei, eszközei; a tanulói értékelés módszerei

Irodalom

Brassói, S., Hunya, M. & Vass, V. (2005). A fejlesztő értékelés: az iskolai tanulás minőségének javítása. *Új Pedagógiai Szemle*, 55(7–8), 4–17. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00094/2005-07-ta-Tobbek-Fejleszto.html>

Csapó, B. (2004). Tudásszintmérő tesztek. In Falus, I. (2004) (Ed.), *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe* (pp. 277–279., 284–289., 292–304). Budapest: PSZMP & Keraban Kiadó.

Molnár, E. K. & Vigh, T. (2015). A tantervelmélet és a pedagógiai értékelés alapjai. Szeged: SZTE [ePUB] http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tantervelmlet_s_a_pedagogiai_rtkels_alapjai/7.-12.fejezet

7. Kommunikáció, szakmai együttműködés és pályaidentitás

Kulcsszavak

A tanári szerep értelmezési keretei; a pedagógiai kommunikáció főbb sajátosságai; pedagógus-etika; jogi és a pedagógiai normativitás, etikai helyzetek kezelése (tapasztalatok, lehetőségek és korlátok)

Irodalom

Bíró, E. (1998). *Jog a pedagógiában*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. 37–46.

Buda, B. (2000). A közvetlen emberi kommunikáció modern elmélete és ennek pedagógiai perspektívái. In Balázs, S. (2000) (Ed.), *A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái* (pp. 37–66). Budapest: OKKER Kiadó.

Zétényi, Á. (2004). A hatékony tanár. In Mészáros, A. (2004) (Ed.), *Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága* (pp. 375–383). Budapest: ELTE Eötvös Kiadó

8. Autonómia és felelősségvállalás

Kulcsszavak

Az iskola, mint szervezet, a szervezet jellemzői; autonómia; a tekintély és hatalom problémája az iskolában; a nevelőtestület, mint csoport

Irodalom

Szabó, É., Vörös, A., & N. Kollár, K. (2004). A tanári szerep, a hatalom és a tekintély problémái. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 418–450). Budapest: Osiris Kiadó.

Serfőző, M. & Somogyi, M. (2004). Az iskola, mint szervezet. In N. Kollár, K. & Szabó, É. (2004) (Eds.), *Pszichológia pedagógusoknak* (pp. 451–471). Budapest: Osiris Kiadó

Tanári Záróvizsga

Rajz – vizuális kultúra tanár - Osztatlan tanárszak, 8 féléves, nappali képzés

SZAKMÓDSZERTAN TÉTELSOR

- 1. A rajz – vizuális kultúra tantárgy tanításának célja és feladata, helye és helyzete a hazai közoktatás jelenlegi rendszerében.**

Irodalom:

Nemzeti Alaptanterv Melléklet a 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelethez. Vizuális kultúra. Magyar Közlöny. 2012.66. 10798 - 10807

Irodalom:

Kerettanterv. 2. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez. 470 – 490

- 2. A nemzetközi vizuális nevelés irányzatai, hazai és nemzetközi szervezetei. A magyar vizuális nevelés helye a nemzetközi vizuális nevelési gyakorlatban.**

Irodalom:

Kárpáti Andrea – Gaul Emil (2011): Vizuális képességrendszer. Tartalom, fejlődés, értékelés. In: Csapó Benő – Zsolnai Anikó (2011).(szerk.): *Kognitív és affektív fejlődési folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában.*

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. **43 – 51.**

- 3. A vizuális képességrendszer, vizuális képességek. A vizuális képességek fejlődési modelljei. Képességmérő tesztek és feladatok**

Irodalom:

Kárpáti Andrea – Gaul Emil (2011): A vizuális képességrendszer. Tartalom, fejlődés, értékelés. In: Csapó Benő – Zsolnai Anikó (2011): *Kognitív és affektív folyamatok diagnosztikus értékelésének lehetőségei az iskola kezdő szakaszában.*

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, **51 – 70**

Irodalom:

Kárpáti Andrea (2009): *Kommunikáció, technika, kreativitás: egy komplex mérőeszköz a vizuális képességek mérésére.*

Új Pedagógiai Szemle 2009. **5-6.** 40-59.

Irodalom:

Séra László – Kárpáti Andrea – Gulyás János (2002): *A térszemlélet. A vizuális – téri képességek pszichológiája, fejlődése, fejlesztése és mérése.* Comenius Kiadó, Pécs

- 4. A vizuális nyelv fejlődése kisgyermekkortól a serdülőkor végéig.**

Irodalom:

Kárpáti Andrea (2001): *Firkák, formák, figurák. A vizuális nyelv fejlődése a kisgyermekkortól a serdülőkorig.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest

Irodalom:

Kárpáti Andrea (2005): *A kamaszok vizuális nyelve.* Akadémia Kiadó, Budapest

- 5. Közműveltségi tartalmak. A vizuális műveltség. A Nemzeti Alaptanterv és a Kerettantervek.**

Irodalom:

Kárpáti Andrea (2002): A vizuális műveltség. In: Csapó Benő (szerk. 2002): *Az iskolai műveltség.* Osiris Kiadó, Budapest **91 – 134.**

Irodalom:

Kárpáti Andrea (2015): A 21. századi vizuális nevelés új paradigmái. In: Bodnár Gábor – Szentgyörgyi Rudolf (szerk. 2015). *Szakpedagógiai körkép III. Művészetpedagógiai tanulmányok.* ELTE, Budapest 149 – 168.

6. A kifejezés és képzőművészet tanítása. Célok, tartalmak, módszerek, tanulói feladatok

Irodalom:

Szávai István (2001): *Vizuális nevelés I. Feladatgyűjtemény és tanári kézikönyv az 1-8. évfolyamok számára.* Helikon Kiadó, Budapest.

Irodalom:

Bodóczky István (1998): *Vizuális nevelés II. Feladatgyűjtemény és tanári kézikönyv a 7 – 12. évfolyamok számára.* Helikon Kiadó, Budapest.

7. A vizuális kommunikáció tanítása. Célok, tartalmak, módszerek, tanulói feladatok.

Irodalom:

Kárpáti Andrea (1993): *A vizuális kommunikáció, mint tantárgy.*

Iskolakultúra. **15 –16.** 55 – 61

Irodalom:

Simon Tünde – Kárpáti Andrea (2013) A vizuális kommunikáció összetevői és online mérése. in: Bárdos Jenő - Kis-Tóth Lajos – Racskó Réka (2013): *Változó életformák, régi és új tanulási környezetek. Új kutatások a neveléstudományban.* MTA Pedagógiai és Tudományos Bizottság, Budapest 243-259.

8. A környezetkultúra tanítása. Célok, tartalmak, módszerek, tanulói feladatok.

Irodalom:

Gaul Emil (2017): Környezetalkítás tanítása a közoktatásban. In: Tóth Eszter (2017. szerk.): *Építések az iskolában.* 56 – 65. Kultúráktív Egyesület, Pécs

Irodalom:

Kárpáti Andrea (1996): *A leonardo program pedagógiai hatásvizsgálata.* Magyar Pedagógia. 96.1.3-34.

9. A rajz - vizuális kultúra tantárgy szakterületi kompetenciái, kapcsolata a kulcskompetenciákkal.

Irodalom:

Kiss Virág: *Képek tudománya a mérlegen: avagy többet ér-e még egy kép, mint ezer szó.*

Új Pedagógiai Szemle, 2009. 5-6. sz. 19-31. o.

Irodalom:

Kiss Virág (2008): *A kompetenciákról.* Irány. hu. 15. sz.

396 – 398. o.

10. A rajz – vizuális kultúra tantárgy tanmenet és óratervezet készítésének elvei. A rajz – vizuális kultúra tanítási órák felépítése. A tanulói feladatok kiválasztása.

Irodalom:

Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia.*

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Irodalom:

Kerettanterv. 2. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez. 470 – 490.

11. Szemléltetés szerepe, módszerei. A taneszközök, tankönyvek kiválasztásának elvei, alkalmazásuk módszerei.

Irodalom:

Kárpáti Andrea-Gyenes Zsolt (2001): *Informatikai eszközök a vizuális nevelésben.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

12. Tanulói munkáltatás, tanulói munkaformák, tanítási stratégiák a rajz-vizuális kultúra tantárgy tanításában.

Irodalom:

Bodóczy István (2002.) *Vizuális művészeti projektek az oktatásban*

Magyar Iparművészeti Egyetem, Budapest

Irodalom:

Dr. Spencer Kagan: *Kooperatív tanulás.*

Ökonet Kiadó, Budapest. 2004.

13. Az értékelés. Tartalmak, eljárások, szempontok és speciális problémák.

Irodalom:

Pallag Andrea: *Miért nem kell nekünk rajz és vizuális kultúra érettségi vizsga?* Új Pedagógiai Szemle 2009. 5-6. 32-39.

Irodalom:

Kárpáti Andrea (2009): *Kommunikáció, technika, kreativitás: egy komplex mérőeszköz a vizuális képességek mérésére.*

Új Pedagógiai Szemle 2009. 5-6. 40-59.

14. A vizuális tehetség. Diagnosztizálás, fejlesztés és gondozás.

Irodalom:

Gyarmathy Éva: *A képzőművészeti tehetségek.*

Új Pedagógiai Szemle. 2002. 52. 6. sz. 50 – 55

Irodalom:

Gyarmathy Éva (2006): *A tehetség. Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012.

15. A problémamegoldó gondolkodás és a kreativitás fejlesztése. A tanári kreativitás.

Irodalom:

Erika Landau (1976.) : *A kreativitás pszichológiája*, Tankönyvkiadó, Budapest

Irodalom:

Csikszentmihályi Mihály (1998): *Keativitás.* Akadémia Kiadó, Budapest 2009.